

NIEUWS VAN DE DAG

Genept

Nederland bezijkt onder de zonnepanelen. Niet letterlijk want de daken zijn sterk genoeg maar regelingen voor zonnepanelen blijken te gunstig te zijn. Massaal zijn daken volgelegd met panelen.

Maar de netwerken die de zonestroom moeten verwerken kunnen het niet aan. Het bezwijken van de netwerken betekent géén stroomleverantie. Die ramp wil iedereen vermijden.

De fundamentele oplossing is natuurlijk uitbreiding van het netwerk. Maar dat is duur en vergt vele jaren. Dus halsoverkop buitelen de netwerkbedrijven en energiebedrijven over elkaar met projecten.

Zo moeten huishoudens plots betalen voor stroom die ze leveren; elders worden zonnepalen ongevraagd op afstand uitgezet en bedrijven worden gemaand om op zonnige dagen méér te verbruiken. En nu komt er een bonus voor huishoudens die de panelen uitzetten.

Het is een rommeltje waarbij de consumenten het niet meer kunnen volgen. Zeker de financiële effecten zijn onduidelijk. Dat is vervelend voor huishoudens met zonnepanelen omdat zij vermoeden genept te worden door de overheid; gezinnen die overwegen te investeren in groene maatregelen twijfelen omdat de overheid zich onbetrouwbaar heeft getoond.

Beide ontwikkelingen moeten voor het kabinet reden zijn om dit beter te regelen. Een kabinet dat 'een betrouwbare overheid' als kernpunt heeft, mag deze chaos niet laten voortduren.

INHOUD

NIEUWSKRANT	TWEEDE KATERN	
OPINIE	T11 TELESPORT	S1
BUITENLAND	T16 WEER & STRIPS	S10
WAT U ZEGT	T22 PUZZELS & RECEPT	S11
PRIVE	T24	
REPORTAGE	T26 ZOMER	
DFT	T32 TELEVISIE	Z40

ONWEER

60% 50% Z

CYBERSECURITY EXPERTS JUICHEN BESLUIT VAN

PREMIER TOE OM MOBIELE APPARATEN TE WEREN BIJ OVERLEGGEN

'NIET NAÏEF ZIJN'

Onder premier Schoof, voormalig spionnenbaas, moeten smartphones en andere mobiele apparaten tijdens officiële overleggen opgeborgen worden in een kluis. Dat werd tijd ook, zeggen cybersecurity-experts. „De wereld verandert snel. Laten we niet naïef maar scherp en realistisch zijn.”

door Koen van Eijk

Premier Schoof noemt het opbergen van de telefoons, tablets en smartwatches een 'volstrekt vanzelfsprekende maatregel'. Op de vraag waarom dat niet eerder is gebeurd, zegt hij dat er destijds 'een andere afweging' is gemaakt. „Ik heb misschien iets meer ervaring met dat soort dingen”, zegt Schoof, die in het verleden AIVD-baas was. Bij de AIVD en MIVD mogen al jaren mobiele telefoons niet mee naar binnen om spionage te voorkomen.

Minister Judith Uitermark van Binnenlandse Zaken en verantwoordelijk voor de AIVD zegt dat zij geen informatie heeft dat bewindspersonen eerder zijn afgeluisterd. Het gaat om 'het zekere voor het onzekere willen nemen'.

Staatsgeheim

„En echt willen veiligstellen dat daar waar we staatsgeheim informatie met elkaar bespreken, die zo veilig mogelijk wordt besproken. Dus volgens mij is dit een heel zorgvuldige en goede manier”, voegt ze daaraan toe. Uitermark noemt de maatregel 'verstandig in de huidige tijd waarin we weten dat er veel gehackt en afgeluisterd wordt'.

Dat beaamt cybersecurity-expert Ad Buckens van het internationale it-bedrijf CGI. „In streng beveiligde omgevingen is het al heel vaak beleid om je smartphone en ande-

re apparaten buiten te laten op stevige afstand, of in dit geval in een kluisje te stoppen dat signalen blokkeert.” Had dit al moeten gebeuren onder premier Rutte? Cybersecurity-expert Dave Maasland, ceo van softwarebedrijf ESET: „Ja, dit had eerder gemoeten. De veiligheidssituatie is niet vandaag veranderd, maar al veel eerder. Ik ben blij dat deze vorm van naïviteit eraf gaat.”

Buckens: „Technieken voor malware zijn al langer bekend. Als maatschappij zouden we beter moeten opletten. Aanvallen kunnen komen van andere landen, maar ook van criminelen.” Ook ethisch hacker Wouter van Dongen, die bedrijfs- en overheidssystemen test op cybeveiligheid, noemt het opbergen van telefoons 'heel logisch'. „We moeten scherp en realistisch zijn. Er zijn landen – Rusland, China – die heel veel geld en tijd steken in het zoeken naar zwakke punten in de software van smartphones.”

Al eerder kwamen kwetsbaarheden rondom politici naar voren. Zo was er politiek gedoe rondom het gebruik van privémails door bewindspersonen, waaronder Henk Kamp en Hugo de Jonge.

In 2021 bleek bovendien uit een geheim rapport van Capgemini dat het Chinese bedrijf Huawei toegang had tot het mobiele netwerk van KPN en het Chinese bedrijf volgens dat rapport kon meeluisteren met leden van het kabinet en in een database met afgetapte lijnen.

Dreigingsanalyse

Eerder werd ook bekend dat de Nederlandse overheid intern een verbod afkondigde op het gebruik van software die is ontwikkeld door het Russische bedrijf Kaspersky. Uit een dreigingsanalyse bleek weliswaar dat er geen concrete aanwijzingen waren dat deze software een risico oplevert, maar dat het bedrijf 'waarschijnlijk door de Russische overheid gedwongen wordt om samen te werken, maar dat eigenlijk niet wil'.

Het besluit van Schoof om mobiele apparaten te weren bij officiële overleggen, kan rekenen op applaus van cybersecurity-experts. „Aanvallen kunnen komen van andere landen, maar ook van criminelen.”

FOTO'S ANP/HH

Schoof zegt dat smartphones in feite microfoons zijn. Als die overgenomen worden door spionnen, zijn telefoons uiterst efficiënte af luisterapparaten.

„Kwaadwillenden kunnen allerlei tools gebruiken om een smartphone of een ander apparaat binnen te komen”, zegt Buckens. Als voorbeeld noemt hij de bekende Pegasus worden geïnstalleerd. Je hoeft niet eens iets aan te klikken.”

Hoelang al de kwetsbaarheid van mobiele apparaten bekend is, toont het geval-Jeff Bezos aan. Saoedi-Arabië zou de telefoon van de steenrijke Amerikaan in 2018 hebben

gehackt, nadat de Saoedische kroonprins Mohammed Bin Salman een whatsappberichtje naar Bezos had gestuurd.

Dat had volgens onderzoekers te maken met een reeks kritische columns over het Saoedische regime van Jamal Khashoggi in The Washington Post, eigendom van Bezos. Mogelijk wilden de Saoedi's met informatie uit de telefoon Bezos onder druk zetten om negatieve berichten over de oliestaat tegen te houden, aldus Amerikaanse media. Hoever Saoedi-Arabië bereid was om te gaan bleek datzelfde jaar: Saoedische agenten vermoordden Khashoggi en sneden hem in stukken.

Van Dongen: „Dergelijke landen proberen niet alleen staatsgeheimen in handen te krijgen, ook verzamelen ze compromitterend materiaal van hooggeplaatste personen.”

Een appje kan dus genoeg zijn om een telefoon te hacken. Soms is het niet eens nodig om het telefoonnummer van het slachtoffer te weten te komen. Van Dongen: „Een gebruikersnaam, een e-mailadres, een wachtwoord; daarmee kan een hacker naar binnen komen. Het lek kan in de wifi zitten, in bluetooth, overal zitten kwetsbaarheden

waar hackers gebruik van maken.”

Maasland: „Ministers, Kamerleden en andere hoogwaardigheidsbekleders zijn digitale schietschijven. Telefoons en andere spullen honderd procent beveiligen kan niet. Als je de vloer echt schoon wil houden, moet je je schoenen uitdoen. Door alles in een kluisje te stoppen neem je in één klap een hoop risico's weg.”

TikTok

Buckens adviseert politici apps van sociale media niet te plaatsen op de werktelefoon. Sommige van deze apps hebben de naam onbetrouwbaar te zijn. De Chinese app TikTok hangt een verbod boven het hoofd in Amerika, om te voorkomen dat China de app inzet voor propaganda en data van Amerikaanse gebruikers kan misbruiken.

„Hoe belangrijk sociale media ook zijn voor een politicus, zorg wel dat je dingen gescheiden houdt. Zorg dat je die apps op een andere telefoon zet dan op je zakelijke tele-

foon”, zegt Buckens. „De toegang die je geeft aan sociale media is best uitgebreid. Het betekent toegang tot je microfoon, tot je camera, tot je adresbestand. Doe dat op een aparte telefoon. Of via de afdeling communicatie. Dat is nog veiliger.”

Maasland: „Ministers moeten op het diepste niveau gaan beseffen dat buiten lopen met mapjes waarop geheime teksten staan – en de digitale variant daarop – echt niet meer kan. Gelukkig hebben we nu een premier aan het roer die als geen ander weet hoe het werkt in de wereld van nu.”

En, zegt Van Dongen: „Zonder mobielte vergaderen, draagt ook nog eens bij aan een betere concentratie.”

Dat laatste beaamt minister Mona Keijzer (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening). „Je denkt dat je aan het multitasken bent, maar dat is niet zo.”

Keijzer denkt zelfs dat ze in de minister-raad nu meer meekrijgt van andere beleidsterreinen. „Dat is een van de positieve effecten.”

ETHISCH HACKER: RUSLAND EN CHINA STEKEN

HEEL VEEL GELD EN TIJD IN HET ZOEKEN NAAR ZWAKKE PUNTEN